

Huvudman

Upplands Väsby kommun
Vasbydirekt@upplandsvasby.se

Beslut

Datum 2025-06-19
Dnr 2025:1814
Sida 1 (19)

Ärendet

Tillsyn av gymnasieskolan Väsby Nya Gymnasium, i Upplands Väsby kommun

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Upplands Väsby kommun att senast den **3 november 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande särskilt stöd, frånvaro, kränkande behandling samt rätten att gå om en kurs. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Upplands Väsby inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Upplands Väsby ska vidta följande åtgärder

Särskilt stöd

1. Se till att för varje anmälan om en elevs behov av särskilt stöd som inkommer till rektorn, eller som redan har inkommit men där utredning ännu inte har påbörjats, ska rektorn starta en utredning om behov av särskilt stöd. Huvudmannen ska redovisa hur många av de inkomna anmälningarna under perioden 19 juni till och med den 3 november 2025 som har resulterat i inledda utredningar om elevers behov av särskilt stöd samt vilket datum en utredning har startats för respektive elev. (3 kap. 7 § skollagen)
2. Se till att upphöra att ge elever särskilt stöd om elevens behov av särskilt stöd inte utretts. (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen)
3. Se till att elev och elevens vårdnadshavare underrättas om hur det går till att överklaga beslutet om åtgärdsprogram till Skolväsendets överklagandenämnd. Rektorn ska ge in uppgifter med datum för alla åtgärdsprogram som utarbetats under perioden den 19 juni till och med den 3 november 2025 samt för hur eleven och elevens vårdnadshavare har underrättats om det hur det går till att

överklaga besluten till Skolväsendets överklagandenämnd. (28 kap. 16 §, 29 kap. 10 § skollagen och 33 § förvaltningslagen (2017:900))

Frånvaro

1. Se till att rektorn utreder orsaken till frånvaron för alla elever som har upprepad eller längre frånvaro från skolan, om en utredning inte är obehövt. Det gäller oavsett om frånvaron är giltig eller ogiltig. Dokumentation över vilka elever som har upprepad eller längre frånvaro ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. Av dokumentationen ska det framgå när skolan uppmärksammade frånvaron som problematisk och när en frånvaroutredning inletts för respektive elev. (15 kap. 16 § skollagen)

Kränkande behandling

1. Huvudmannen ska se till att upprätta en plan mot kränkande behandling, i vilken ingår en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandlingar av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Huvudmannen ska ge in en upprättad plan mot kränkande behandling till Skolinspektionen i samband med redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 8 § skollagen)
2. Se till att lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektorn, samt att rektorn i sin tur anmäler det till huvudmannen. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit under perioden den 19 juni till och med den 3 november 2025. Dokumentationen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 10 § skollagen)
3. Se till att all personal vid minst ett tillfälle innan den 3 november 2025 ges information om skyldigheten att anmäla till rektorn då personal får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har lämnats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder den 3 november 2025. (6 kap. 10 § skollagen.)

Rätten att gå om en kurs

1. Se till att elever som vill gå om en eller flera kurser och som har rätt till det, får möjlighet att gå om kursen eller kurserna. Huvudmannen ska dokumentera hur många elever som har önskat gå om en kurs under perioden den 19 juni till och med den 3 november 2025 och hur många beslut som fattats om att elever ska få gå om kurser under samma period. I de fall ingen elev har önskat att gå om en kurs ska detta dokumenteras. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (9 kap. 1¹ och 5 §§ gymnasieförordningen [2010:2039].)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser extra anpassningar och anmälan om behov av särskilt stöd.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (SI 2025:1814) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys under våren 2025 inlett en tillsyn av Väsby Nya Gymnasium i Upplands Väsby. Gymnasieskolan har fem nationella program och fyra olika introduktionsprogram.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Väsby Nya Gymnasium följer gällande bestämmelser om extra anpassningar och anmälan om behov av särskilt stöd, särskilt stöd, frånvaro, kränkande behandling och rätten att gå om en kurs.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, mentorer/socialpedagoger, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 27 mars 2025 och 1 april 2025. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. elevakter,

¹ enligt lydelse i SFS 2022:1617 samt övergångsbestämmelse punkt 3 i SFS 2023:654

anmälningar om behov av särskilt stöd, beslut om utredningar om särskilt stöd, åtgärdsprogram, anmälningar om frånvaro och beslut om frånvaroutredningar, frånvarostatistik, plan mot kränkande behandling samt utdrag ur betygskataloger. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Extra anpassningar och anmälan om behov av särskilt stöd samt särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Extra anpassningar och anmälan om behov av särskilt stöd

Av intervju med elever och lärare framgår det att elever får extra anpassningar av lärare vid behov och att de kan få hjälp med exempelvis förenklade uppgifter, förlängd provtid, skärmar och möjlighet att gå till skolans studio för extra hjälp. Eleverna uppger att lärarna är engagerade för att eleverna ska få godkänt i kurserna.

Lärare och mentorer uppger att skolans studio är öppen för alla elever som behöver stöd. Lärarna och mentorerna förklarar att studion är bemannad under skoltid, vilket innebär att studios öppettider kan kollidera med elevernas ordinarie scheman. En representant från elevhälsan tror att alla elever får de extra anpassningar som de behöver. Rektorn anser att elevernas möjlighet till extra anpassningar är god.

Av skolans kvalitetsplan för läsåret 2024/2025 framgår att 53 procent av eleverna gick ut med gymnasieexamen och att detta beror på att många elever som börjar skolan har låga förkunskaper. Det framgår även av kvalitetsplanen att många elever har stora behov av extra anpassningar och

särskilt stöd. Det framgår av planen att 37 procent av alla elever har ett åtgärdsprogram, vilket skulle motsvara mer än 200 stycken. Samtidigt har rektorn i informationsinhämtningen uppgett att skolan har 32 aktiva åtgärdsprogram, varav 20 respektive 3 av dem hör till elever på ekonomiprogrammet respektive samhällsvetenskapsprogrammet. Vidare framkommer av informationsinhämtningen att 103 elever anmälts för utredning av behov av särskilt stöd under innevarande läsår, varav 18 av de är elever i år 2 på ekonomiprogrammet och 6 av de elever i år 2 på samhällsvetenskapsprogrammet.

Av skolans inlämnade skriftliga rutin för särskilt stöd framgår att en anmälan till elevhälsoteamet görs av undervisande lärare eller mentor. Därefter fattas beslut om pedagogisk utredning av en elevs behov av särskilt stöd och utredningen genomförs av specialläraren. Därefter fattas beslut om åtgärdsprogram. Det framgår inte av rutinen hur en anmälan ska göras. En mentor uppger i intervju att personalen börjat arbeta utifrån en rutin om särskilt stöd sedan den biträdande rektorn började arbeta på skolan för några månader sedan. En annan mentor uppger att det säkert finns en rutin nedskriven men att den inte är implementerad hos personalen än och att rutinen är oklar.

Av intervju med lärare framgår att det antingen är lärarna eller mentorerna som anmäler elever som riskerar att inte uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, trots att de ges extra anpassningar. Lärare uppger att de informerar elevens mentor om att eleven riskerar att inte klara de mål som minst ska nås i en kurs genom att notera en risk för underkänt betyg i skolans skolplattform. Det är oftast lärarnas bedömning i skolplattformen som föranleder en anmälan. Av intervju med mentorerna, som arbetar heltid med elevhälsoärenden inklusive särskilt stöd, framgår att en anmälan om behov av särskilt stöd ska göras i skolans ärendehanteringssystem men att majoriteten av lärarna inte gör detta, utan lämnar en anteckning om F-varning i skolplattformen. Enligt mentorerna utgör detta ett omdöme och inte en anmälan om behov av särskilt stöd.

Av intervju med mentorer och elevhälsans representanter framkommer att det finns en skillnad mellan lärare och huruvida de anmäler elever för utredning eller inte. Mentorerna menar att det är mentorerna själva som i de flesta fall anmäler elever för behov av särskilt stöd. Men en mentor uppger att det kan komma till mentorns kännedom om att eleverna riskerar F i betyg först inför utvecklingssamtalen. Rektorn förtydligar i ett yttrande att det ingår i mentors ansvar att anmäla elever till rektorn via deras ärendehanteringssystem. Han uppger att mentorerna har ett helhetsansvar för sina elever och eftersom de sitter i elevhälsoteamet så har de ett särskilt

ansvar för att se till att anmälningar kommer in. Rektorn finner samtidigt att lärarna är duktiga på att anmäla elever.

Lärare uppger i intervju att behovet av särskilt stöd är väldigt stort på skolan. Två lärare som undervisar i samhällsvetenskapsprogrammet uppger i intervju att nästan alla elever i deras kurser skulle behöva särskilt stöd. En lärare förklarar att dessa elever inte är anmälda ännu då läraren först avser att ha samtal med eleverna. En lärare förklarar att hen inte anmält vissa elever eftersom de inte närvarar på lektionerna. En representant från elevhälsan uppger att dokumentationen brister på skolan vilket medför att det är svårt att säga om det finns elever som inte anmälts trots att de borde vara det.

Särskilt stöd

Utredning av elevers behov av särskilt stöd

Av listan över de 103 elever som rektorn uppgett anmälts för behov av särskilt stöd innevarande läsår framgår inte att de genomgått en utredning om elevers behov av särskilt stöd. Rektorn förklarar i intervju att skolan inte kan få fram någon sammanställning eller något specifikt datum för när utredningar om särskilt stöd gjorts då skolan inte använt ärendehanteringssystemet på rätt sätt. Rektorn förklarar att en del av dessa elever är utredda, exempelvis de elever som har åtgärdsprogram, och att de är utredda genom anteckningar om elevens bakgrund. Av de 103 anmälda eleverna är det 24 av dem som har beslut om åtgärdsprogram.

Vid intervju med elevhälsan uppger en representant att en anmälan för utredning av elevs behov av särskilt stöd ibland kan leda till ett beslut om utredning och ibland inte. Det varierar från fall till fall men alla anmälningar leder inte till utredningar. Enligt lärare och en mentor blir elever som anmäls för behov av särskilt stöd i regel inte formellt utredda och att man sätter in särskilt stöd utan en utredning om särskilt stöd. Lärare och en mentor uppger att anmälda elever och deras stödbehov diskuteras under elevhälsomöten. Det bedöms oftast att ett möte med elev, vårdnadshavare och lärare behövs. I samband med mötet görs ett åtgärdsprogram. En representant för elevhälsan och en lärare menar att det blivit bättre med att genomföra utredningar av särskilt stöd sedan den biträdande rektorn började på skolan.

En mentor förklarar att om utredningar görs så är mentorerna delaktiga i det och i upprättandet av åtgärdsprogram. Skolan har ingen specialpedagog som genomför utredningar och utarbetar åtgärdsprogram. En av elevhälsans representanter uppger samtidigt att det är specialläraren som idag ensam ansvarar för utredningar om elevers behov av särskilt stöd och

att speciallärares möjligheter till att göra utredningar är begränsat utifrån dennes tjänstgöringsgrad som speciallärare. Av skolans rutin för stödinsatser framgår att det ska vara specialläraren som genomför utredningen om särskilt stöd. Samtidigt framgår av intervjun med lärarna, där specialläraren deltog, att eleverna i regel inte genomgår utredningar om särskilt stöd. Rektorn förklarar att det är elevhälsan och specialläraren som ansvarar för att genomföra utredningar. Ibland gör även kuratorn och skolsköterskan utredningar.

Skolinspektionen har granskat elevakter för ett antal elever som enligt betygskatalogen har F i betyg i en eller flera kurser. Skolinspektionen begärde att få del av elevers utredningar av särskilt stöd samt åtgärdsprogram i de fall de förekommer. Av granskningen framkommer att det finns åtta elever som anmälts för behov av särskilt stöd men där biträdande rektorn fattat beslut om att utredning om elevs behov av särskilt stöd inte ska inledas. Vissa av eleverna har anmälts för behov av särskilt stöd flera gånger. För flera av dessa elever är motiveringen till biträdande rektors beslut att inte inleda utredning om en elevs behov av särskilt stöd att eleven redan har ett åtgärdsprogram. För två av dessa elever är beslutet att inte inleda utredning och beslutet om åtgärdsprogram fattade samma datum. Rektorn förklarar att besluten att inte inleda utredning om elevers behov av särskilt stöd beror på att man inför Skolinspektionens begäran om dokument upptäckte att vissa anmälningar inte var aktuella och därför beslutade att inte inleda utredning på inaktuella uppgifter. Rektorn uppger att en av eleverna som det beslutats om att inte inleda en utredning för på grund av att ett åtgärdsprogram finns faktiskt har en utredning, som dock låg fel i systemet. Skolinspektionen noterar att flera av eleverna har flera anmälningar, varav de senaste är daterade i november 2024 och februari 2025 samt att besluten att inte inleda utredningar är daterade i februari 2025. En mentor förklarar att när biträdande rektorn började arbeta på skolan upptäckte hen att fanns anmälningar som inte hade hanterats och elever som inte utretts. Den bristande systematiken har de försökt arbeta ikapp, genom att registrera åtgärder som respons till anmälan och se över vilka elever som har åtgärdsprogram och vilka av de som är avslutade för att arbeta på nytt med eleverna. En representant uppger att mycket arbete skulle göras kring sportlovet när de fick reda på Skolinspektionens kommande besök.

Åtgärdsprogram utan utredning om elevs behov av särskilt stöd

En representant för elevhälsan och en mentor uppger att det upprättats åtgärdsprogram på flera elevhälsamöten utan att det förelegat någon utredning om elevens behov av särskilt stöd till grund för det. Rektorn uppger att anmälan om en elevs behov av särskilt stöd också direkt kan leda till ett åtgärdsprogram, utan en utredning om elevens behov av särskilt

stöd. Utredningen kan genomföras direkt i åtgärdsprogrammet, då eleven är utredd genom anteckningar om elevens bakgrund. Rektorn uppger att det under höstterminen 2024 inte har genomförts så många utredningar men att det har skrivits flera åtgärdsprogram.

Huvudmannen har genom rektorn lämnat synpunkter på tjänsteanteckningen. Rektorn hänvisar till Skolverkets definition av en utredning av elevs behov av särskilt stöd, som enligt Skolverket utgörs av en kartläggning av skolsituationen tillsammans med pedagogisk bedömning. Rektorn anger att det är så skolan har arbetat med sina elevärenden. Som Skolinspektionen får förstå rektorn menar han att de utredningar av elevers behov av särskilt stöd som skolan har gjort har bestått av kartläggningar av elevens skolsituation och en pedagogisk bedömning.

Underrättelse om rätten att överklaga beslut om åtgärdsprogram

En representant för elevhälsan, mentorer och rektorn uppger att elev och vårdnadshavare underrättas om beslutet om åtgärdsprogram vid mötet då åtgärdsprogrammet upprättas. Rektorn och en mentor uppger att om åtgärdsprogrammet inte beslutas under mötet så kommunicerar oftast mentorerna beslutet muntligt till elev och vårdnadshavare. Rektorn säger att det finns ett stycke i beslutet om rätten att överklaga ett beslut om åtgärdsprogram, men att skolan inte skickar besluten fysiskt till elev och vårdnadshavare. Vid intervju med mentorer uppger de att det förekommer att elev och vårdnadshavare inte informeras om rätten att överklaga beslutet om åtgärdsprogram. En mentor uppger att hen inte informerat om detta när hen skött kommunikeringen av besluten. Rektorn svarar att det kan hända att elev och vårdnadshavare underrättas om rätten att överklaga beslut om åtgärdsprogram när beslutet delges muntligt. De har ingen rutin för att säkerställa att underrättelsen sker.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. (3 kap. 5 § skollagen)

Om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen ska detta

anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. (3 kap. 7 § skollagen)

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen)

Ett beslut om åtgärdsprogram som fattas av rektorn enligt 3 kap. 9 § skollagen får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 16 § skollagen).

En myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende ska så snart som möjligt underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövt. Om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. En underrättelse om hur man överklagar ska innehålla information om vilka krav som ställs på överklagandets form och innehåll och vad som gäller i fråga om ingivande och överklagandetid. Myndigheten bestämmer hur underrättelsen ska ske. En underrättelse ska dock alltid vara skriftlig om en part begär det. Underrättelse får ske genom delgivning. (33 § förvaltningslagen)

Skolinspektionens bedömning

Extra anpassningar och anmälan om behov av särskilt stöd

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Upplands Väsby kommun har brutit mot bestämmelserna när det gäller extra anpassningar och anmälan om behov av särskilt stöd. Ärendet ska därför avslutas i dessa delar.

Skolinspektionen bedömer dock att verksamheten brister gällande området särskilt stöd.

Särskilt stöd

Utredning av elevers behov av särskilt stöd

Av utredningen framkommer att skolan i regel inte genomför utredningar om elevers behov av särskilt stöd. Vissa anmälningar om elevers behov av särskilt stöd leder till utredningar, men långt ifrån alla. Av de 103 eleverna som uppgetts ha anmälts för behov av särskilt stöd under innevarande läsår är det enbart 24 elever med åtgärdsprogram och elever uppges ha utretts i form av anteckningar om elevernas bakgrund, vilket inte är att jämföra med en utredning om särskilt stöd. Vidare har det i flera fall fattats beslut om att inte inleda utredningar om elevers behov av särskilt stöd trots att eleverna anmälts för sådant behov. Det framkommer även att flertal anmälningar om elevers behov av särskilt stöd inte hanterats, och att den biträdande rektorn inför Skolinspektionens tillsyn började hantera vissa av anmälningarna och fattade beslut att inte inleda utredningar om elevers behov av särskilt stöd. Rektorn har förklarat att det fattats beslut om att inte inleda utredningar på grund av att anmälningar baserats på inaktuella uppgifter. Genom Skolinspektionens dokumentgranskning noteras dock att det finns åtminstone två elever som anmälts så sent som i november 2024 och februari 2025, vilket är strax innan besluten om att inte inleda utredningarna fattades. Skolinspektionen bedömer att det inte är sannolikt att uppgifterna är inaktuella.

Av skollagen framgår att rektorn ska se till att anmälda elevers behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Att rektorn inte ser till att alla anmälda elever genomgår en utredning om särskilt stöd är en brist.

Åtgärdsprogram utan utredning om elevers behov av särskilt stöd

Det finns flera elever som anmälts för behov av särskilt stöd och där biträdande rektorn beslutat att inte inleda utredningar på grund av att eleven redan har åtgärdsprogram. För två elever är åtgärdsprogrammen dock upprättade samma datum som besluten om att inte inleda utredning fattats. Det framgår att åtgärdsprogram kan upprättas under sittande elevhälsomöte och samtidigt som eleven diskuteras utan att en utredning först har gjorts. Det framgår också att en anmälan om en elevers behov av särskilt stöd direkt kan leda till ett åtgärdsprogram, utan en utredning. Enligt rektorn genomförs utredningar om behov av särskilt stöd direkt i åtgärdsprogrammet, genom anteckningar om elevens bakgrund.

Av skollagen framgår att elev som anmälts för behov av särskilt stöd skyndsamt ska utredas samt att om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ges särskilt stöd. Enligt Skolinspektionen saknas det kunskap på skolan om hur utredningar om särskilt stöd ska genomföras och när ett åtgärdsprogram kan utarbetas. Det är en brist att det upprättas

åtgärdsprogram utan att elevens behov av särskilt stöd har utretts. Om en elev ges särskilt stöd utan att elevens behov har utretts riskerar eleven att inte få det stöd hen har behov av och rätt till. Rektorns förklaring om att skolan arbetar utifrån Skolverkets definition av utredningar om elevs behov av särskilt stöd förändrar inte denna bedömning.

Underrättelse om rätten att överklaga beslut om åtgärdsprogram

Vidare framgår av utredningen att beslut om åtgärdsprogram kommuniceras till elev och vårdnadshavare utan att de underrättas om möjligheten att överklaga beslutet. För beslut om åtgärdsprogram gäller bestämmelsen 33 § i förvaltningslagen. Enligt den bestämmelsen ska det fullständiga innehållet i ett beslut underrättas part om det inte är uppenbart obehövligt. Om parten får överklaga beslutet ska parten även underrättas om hur det går till. En sådan underrättelse saknar formkrav, och kan därför ske både skriftligt och muntligt. Att berörd part inte underrättas om hur man överklagar beslut om åtgärdsprogram är en brist.

Frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av skolans frånvarostatistik för perioden vecka 40 år 2024 till och med vecka 7 år 2025. Av statistiken framgår att det finns 115 elever med frånvaro över 30 procent under den perioden. Av skolans kvalitetsplan och intervjuer med personal framgår att det finns många elever med hög frånvaro, vilket även är en bidragande faktor till elevernas låga kunskapsresultat. I informationsinhämtningen har rektorn uppgett att skolan gjort 115 frånvaroutredningar de senaste 12 månaderna.

Både lärare och mentorer uppger i intervju att det är mentorerna som ansvarar för att hålla koll på elevernas frånvaro. Det uppges att skolan gör frånvaroutredningar men att det skulle behöva göras fler. En mentor uppger att frånvaroutredningar görs beroende på mentorns kapacitet och tid. Det finns inte något förebyggande arbete. Ibland upptäcks den höga frånvaron när det är för sent, och arbetet saknar systematik. Vid intervju med elevhälsans representanter uppges att det ska anmälas när elever har omfattande frånvaro men att det inte alltid görs. Både mentor och elevhälsans representanter framför att det förs mycket anteckningar och arbete i praktiken kring elever med hög frånvaro men att det inte dokumenteras tillräckligt. Rektorns uppfattning är att alla elever med längre eller upprepade frånvaro utreds. Rektorn anger att trots att dokumentationen kan ha brustit så arbetar dock mentorerna ständigt med elevers frånvaro, har bra kännedom om varje elev och att det skrivs anteckningar i elevakten. På fråga till rektorn om det görs en notis i

systemet kring elevens frånvaro eller om görs en samlad utredning svarar rektorn att det skrivs flera olika anteckningar.

Av skolans inskickade rutin för frånvaroutredningar framgår exempel på när problematisk frånvaro ska anmälas. Till exempel ska problematisk frånvaro anmälas av undervisande lärare vid fjärde frånvarotillfället i en kurs, av mentorn vid mer än 70 procent frånvaro under en tvåveckorsperiod, av elevhälsan när eleven upplever allvarliga svårigheter att delta i undervisningen under minst två veckor samt av samtlig personal vid annan oro över elevens frånvaro. Efter att en anmälan är gjord ska en utredning påbörjas av elevhälsan, enligt rutinen.

Elevhälsan uppger i intervju att skolan det senaste året i begränsad utsträckning inlett frånvaroutredningar efter att en anmälan om omfattande frånvaro inkommit. Det saknas styrning uppifrån gällande frånvaroutredningar. Det problem som funnits länge på skolan är otydligheten kring vem som ska starta och ansvara för en frånvaroutredning samt hur den ska genomföras. Det uppges att skolan föregående termin inte arbetade med frånvaron i skolans ärendehanteringssystem. Rektorn beskriver att det i två års tid har förelegat brister och oklarheter med användningen av skolans modul i ärendehanteringssystemet gällande frånvaroutredningar. Det kan därför ha brustit i dokumentationen.

Av intervju med elevhälsan och mentorer framkommer att när den nya biträdande rektorn började upptäcktes bristen på systematik gällande frånvaroutredningar och sedan dess samt då skolan fick reda på Skolinspektionens planerade tillsyn har skolan börjat arbeta mer med detta. De har ett flertal anmälningar om elevers omfattande frånvaro som inte hanterats formellt. Skolan har ett pågående arbete med att se över anmälningar om omfattande frånvaro och hur de ska hanteras.

På fråga om elevhälsan har exempel på elever med längre eller upprepad frånvaro och där frånvaron inte utretts svarar de att det finns hur många sådana exempel som helst. Fyra elever nämns. Dessa fyra elever har frånvaro med över 46 procent. Två av eleverna har frånvaro över 70 procent under ovannämnd period. Mentorer har anmält de två eleverna för deras höga frånvaro och rektorn har fattat formella beslut om att inte inleda frånvaroutredningar, på grund av att det är obehövligt. Ena eleven anmäldes i februari och samma dag fattades beslut om att inte inleda frånvaroutredning, med motiveringen att mentorn håller löpande kontakt med eleven och elevens närvaro är något högre nu. Gällande den andra eleven uppger mentorn att det gjorts mycket i praktiken kring elevens frånvaro, men ingen formell frånvaroutredning. Mentorn har gjort flera anmälningar om omfattande frånvaro, så sent som i mars. Det fattades två beslut om att inte inleda frånvaroutredning. Rektorn svarar i intervju att

grunden för att inte inleda frånvaroutredning var att närvaron förbättrades och att det kunde bli jobbigt för eleven att börja gräva i frånvarons orsaker.

På fråga till rektorn om de 115 frånvaroutredningarna som framgår av informationsinhämtningen är utredningar svarar rektorn att de är utredningar. Rektorn märkte att alla frånvaroutredningar inte fanns i ärendehanteringssystemet, varför han frågade mentorerna om hur många utredningar som genomförts. Rektorn uppger att det är mentorerna som har helhetsbilden över elevernas frånvaro.

Rättslig reglering

En elev i gymnasieskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Vid upprepad eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. (15 kap. 16 § skollagen)

Av förarbetena till bestämmelsen framgår att arbetet med att upptäcka och agera tidigt för att motverka frånvaro hos elever är en av de mest grundläggande åtgärderna som skolan och samhället kan vidta för att fånga upp elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och gå miste om den utbildning som de har rätt till. (prop. 2017/18:182 s. 56)

I förarbetena anges vidare att det i vissa fall kan räcka med en enklare utredning. Ett exempel på det kan vara att vid en längre sjukfrånvaro begära ett läkarintyg. I andra fall kan det behöva utredas om elevens frånvaro beror på en för eleven otillfredsställande lärandemiljö, t.ex. bristande bemötande eller behov av särskilt stöd. Eftersom varje elevs förutsättningar är olika och orsakerna till frånvaro är mångfacetterade krävs det i andra fall en mer omfattande utredning av vad som har orsakat frånvaron för den enskilde eleven. Detta förutsätter att både skolpersonal och personal inom elevhälsan har kunskap om riskfaktorer för frånvaro, om upptäckt och åtgärder samt kännedom om beprövad erfarenhet och forskning om frånvaro (prop. 2017/18:182 s. 59 f.).

Vidare framgår i förarbetena att fokus vid utredningen bör vara på att kartlägga orsakerna till frånvaron och att kartläggningen utgör ett underlag för att sätta in åtgärder som gör att eleven kan bryta ett negativt frånvaromönster. Det anges också att det är av största vikt att resultatet av en utredning av upprepad eller längre frånvaro ska utmynna i sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro. Beträffande åtgärder framhålls att det ofta kan räcka med åtgärder i form av enkla lösningar, hjälpmedel och anpassningar av skolmiljön och undervisningssituationen samt att skolpersonalen har generell kunskap om de faktorer som bidrar till frånvaro för att underlätta för eleven att vara i

skolan. I vissa fall kan dock mer omfattande åtgärder bli aktuella som innebär att samverka med externa parter om elevens situation blir nödvändig, t.ex. barn- och ungdomspsykiatri (BUP) eller socialtjänsten (prop. 2017/18:182 s. 60). Det förutsätts i förarbetena att frånvaroutredningen och arbetet med frånvaron dokumenteras (s. 62).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det föreligger brister i Väsby Nya Gymnasiums arbete gällande frånvaroutredningar.

Av utredningen framgår att det finns ett mycket stort antal elever med längre eller upprepad frånvaro. Det framgår dock att skolan har bristande rutiner gällande hur anmälan och utredning om frånvaro ska göras. Den rutin som skolan har tillämpas inte heller gällande att en anmälan ska leda till en utredning. Av utredningen framgår att alla elever med omfattande frånvaro inte anmäls. Det framgår också att mentorerna i praktiken arbetar med elever som har upprepad eller längre frånvaro, att det görs frånvaroutredningar men att dokumentationen brister samt vidare att inte alla elever med upprepad eller längre frånvaro utreds. Det framgår vidare att frånvaroutredningar endast görs i begränsad omfattning. Det finns exempel på elever vars frånvaro inte har utretts trots att deras frånvaro varit upprepad eller längre enligt skolans egen bedömning. I två namngivna fall har rektorn fattat beslut att inte utreda frånvaron med motiveringen att det är obehövligt och att närvaron förbättrats något. I ett fall motiverades det med att det blir jobbigt för eleven att gräva i orsaken till frånvaron.

Av skollagen framgår att rektorn ska se till att utreda om en elev har upprepad eller längre frånvaro, om det inte är obehövligt. Att alla elever på Väsby Nya Gymnasium med upprepad eller längre frånvaro inte utreds är således en brist. Enligt Skolinspektionens mening är de motiveringar som rektorn angett för att inte utreda de namngivna eleverna för frånvaro inte godtagbara, särskilt inte med tanke på den mycket höga frånvaron.

Skolinspektionen vill framhålla att det är av särskild vikt att skolan har tydliga och kända rutiner för frånvaroutredningar och dokumenterar samtliga delar som ett stöd under arbetets gång och för en kontinuitet. När dokumentationen brister och personalen saknar en tydlig rutin att arbeta utifrån gällande utredningar om elevers frånvaro medför det en risk att alla elever med upprepad eller längre frånvaro inte utreds.

Kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Plan mot kränkande behandling

Skolinspektionen har tagit del av Väsby Nya Gymnasiums likabehandlingsplan tillika plan mot kränkande behandling för läsåren 2023/2024 och 2024/2025. Av planerna framgår åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Det framgår vilka åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under kommande år. Planerna innehåller inte någon redogörelse om hur de tidigare planerade åtgärderna har genomförts.

Åtgärdande arbete för att förhindra kränkande behandling

Av rektorns inlämnade information till Skolinspektionen inför skolbesöket framgår att skolan har cirka 500 elever och att det under de senaste 12 månaderna upprättats fem anmälningar om kränkande behandling. Enligt informationsinhämtningen och rektorn ska samtlig personal som får kännedom om att en elev upplever sig kränkt skyndsamt anmäla detta i skolans ärendehanteringssystem. En utredare för respektive anmälan ska utses och åtgärder ska tas fram som sedan följs upp.

Av intervjuer med elever, lärare och mentorer framkommer det att många elever på skolan som använder ett hårt språk och har en tuff jargong sinsemellan. Lärare uppger att de har fått höra från eleverna att de inte upplever sig som kränkta av detta. Av intervju med elever framgår att lärare ingriper vid kränkande behandling. En representant från elevhälsan uppger att personalen alltid agerar vid kränkningar, medan en annan representant menar att personalen agerar om något allvarligt inträffar. Rektorn anser dock att alla lärare agerar vid kränkningar.

I intervju med lärare uppger en lärare att hen inte hört annat än att all personal som får kännedom om kränkningar anmäler det till rektorn. En annan lärare tror att många skriver en anteckning istället för en kränkningsanmälan. I intervju med elevhälsans representanter och mentorerna framkommer att alla kränkningar som kommer personalen till kännedom inte anmäls och att det finns en skillnad inom personalgruppen gällande vilka som anmäler kränkningar. En representant uppfattar det som att flera lärare inte ens vet hur man upprättar en anmälan i skolans ärendehanteringssystem. En av elevhälsans representanter uppger att det i stort sett inte görs kränkningsanmälningar på skolan och att det har varit så under en längre tid. En representant uppger att hen i regel inte gör anmälningar när elever upplevt sig kränkta, såvida det inte är något allvarligt som skett. Det framkommer även av intervjun med elevhälsan och mentorerna att skolan har en hög tröskeln för vad som utgör en kränkning

och att det normaliserats på ett visst sätt, vilket rektorn inte delar samma uppfattning om. Av intervjuerna med elevhälsan och mentorerna framkommer att personalen inte är enade om vad som ska anmälas som kränkande behandling och att personalen gör en värdering om incidenten faktiskt utgör en kränkning innan en anmälan görs.

Vidare framkommer det av de två intervjugrupperna att det finns ett visst motstånd från skolans ledning när kommer till att anmäla kränkande behandling när en elev upplever sig kränkt av personal. Enligt representanter från elevhälsan finns det en kultur på skolan att man inte ska "anmäla en kollega" för kränkningar. En representant uppger att hen av den anledningen inte gjort en anmälan vid något tillfälle. En mentor uppger i intervju att en sådan anmälan inte togs emot bra vid något tillfälle. Rektorn delar inte uppfattningen om att det finns ett motstånd på skolan om att anmäla personal som kränker elever. Enligt rektorn har skolan en sådan utredning pågående nu.

Det framkommer uppgifter om att lärare har utsatt elever för kränkningar. Elever ska under flera år ha upplevt sig kränkta av en och samma lärare och läraren ska ha uttryckt sig rasistiskt mot en elev. Denna händelse är anmäld och utredd enligt rektorn. Elevhälsans representant beskriver en annan incident som rör en lärare som uttryckt sig nedsättande mot en elev, vilket rektorn uppger att han inte känner till. En representant uppger att hen vid två tillfällen förra terminen för ledningen lyft fall med elever som upplevt sig kränkta av personal, och att det inte resulterade i något.

Rektorn uppger att hans uppfattning är att personalen agerar och anmäler när de får kännedom om elever som upplevt sig blivit kränkta. På fråga vad rektorn tänker om de fem anmälningar som gjorts under de senaste 12 månaderna svarar han att det kommer olika många anmälningar i perioder.

Av intervju med elevhälsan framkommer det att det är oklart om alla kränkningsanmälningar leder till en utredning. Det krävs att man är pådrivande för att säkerställa att kränkningsanmälan hanteras. Av intervju med mentorer framkommer det på fråga om en kränkningsanmälan leder till en utredning att det beror på vem som är biträdande rektor. Det senaste halvåret har de flesta anmälningar inte resulterat i att en ansvarig utredare utsetts och att utredningar därmed inte har startats. Rektorns uppfattning är att anmälningarna leder till utredningar av kränkningen. Mentorerna uppger att det vidtas åtgärder för att förhindra att kränkningar upprepas, även om det inte alltid antecknas formellt.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa

åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. (6 kap. 8 § skollagen)

Var och en som verkar inom utbildningen ska aktivt motverka alla former av kränkande behandling (1 kap. 5 § skollagen).

Huvudmannen eller personalen får inte utsätta en elev för kränkande behandling (6 kap. 9 § skollagen).

En lärare eller annan personal som får kännedom om en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. (6 kap. 10 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans plan mot kränkande behandling samt i skolans arbete med att anmäla kränkningar till rektorn.

Av utredningen framkommer det att skolans planer mot kränkande behandling för läsåren 2023/2024 och 2024/2025 innehåller uppgifter om vilka åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling som avses påbörjas och genomföras under det kommande året. Planerna saknar dock en redogörelse om hur de planerade åtgärderna i föregående års plan har genomförts. Av skollagen framgår att en plan mot kränkande behandling ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling som avses att påbörjas eller genomföras under kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Att Väsby Nya Gymnasiums planer mot kränkande behandling saknar en redogörelse över hur planerade åtgärder har genomförts är således en brist.

Av utredningen framkommer att inte alla situationer då elever upplever sig blivit kränkta anmäls till rektorn. Det framkommer att personalen inte är eniga om vad för händelser som ska anmälas och att det finns en skillnad inom personalen om vilka som anmäler kränkningar. Det framkommer att det saknas en systematik gällande kränkningsanmälningar. Vidare framkommer uppgifter om att det finns ett motstånd mot att anmäla

uppgifter om kränkningar som personal utsatt elever för. Enligt skollagen är var och en som arbetar i skolan skyldig att motverka kränkande behandlingar samt att anmäla till rektorn när de får kännedom om en elev som anser sig blivit utsatt för en kränkning. Rektorn ska i sin tur anmäla kränkningar till huvudmannen som ska utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna. Att personalen på Väsby Nya Gymnasium inte anmäler alla fall där elever upplever sig blivit utsatta för kränkningar är en brist. Skolinspektionen ser allvarligt på uppgifterna om att elever upplevt sig kränkta av lärare samt att personal upplever ett motstånd att anmäla sådana fall.

Anmälningsskyldigheten omfattar alla händelser där en elev upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Det ska inte göras någon värdering om hur allvarlig en händelse är eller huruvida incidenten faktiskt utgör en kränkande behandling innan den anmäls till rektorn respektive huvudmannen. När uppgifter om kränkande behandling inte anmäls systematiskt medför det att huvudmannen inte kan agera för att säkerställa att en utredning skyndsamt startas. Det är därför viktigt att personalen anmäler uppgifter om kränkande behandlingar till rektorn som i sin tur anmäler de uppgifterna vidare till huvudmannen.

Rätten att gå om en kurs

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med elever framgår att elever kan få läsa om en kurs som de fått betyget F i. En elev nämner att hen fick läsa om kursen i matematik. Eleverna uppger att de får information om rätten att läsa om en kurs i samband med att de får betyget F eller i samband med F-varning. Mentorerna uppger att det är de som informerar eleverna om rätten att gå om en kurs.

Vid intervju med lärare, mentorerna, elevhälsan och rektorn framkommer det att elevernas rätt och möjlighet att läsa om kurser som de fått F i gäller i engelska, svenska, matematik och naturkunskap. Övriga kurser har eleverna möjlighet att läsa om för det fall det fungerar att få till schemamässigt med övriga kurser. En lärare nämner som exempel en elev som inte kunde läsa om en kurs på grund av att det kolliderade med hans ordinarie schema.

Rättslig reglering

Om en elev inte har fått lägst betyget E på en kurs, har eleven rätt att gå om kursen en gång. Har eleven slutfört kursen två gånger och inte fått lägst betyget E får eleven gå om kursen ytterligare en gång, om det finns särskilda skäl. En elev som inte har fått betyget E på gymnasiearbetet har

rätt att göra om arbetet en gång. Om en elev har fått betyget F på en stor andel av kurserna under ett läsår får eleven, om det finns särskilda skäl, gå om också sådana kurser som eleven fått lägst betyget E på under läsåret. (9 kap. 1 § gymnasieförordningen²)

Rektorn fattar beslut enligt 9 kap. 1 § efter det att eleven och berörda lärare har fått yttra sig. Om eleven inte har fyllt 18 år ska även elevens vårdnadshavare yttra sig. (9 kap. 5 § gymnasieförordningen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolans arbete brister gällande elevernas rätt att gå om kurser.

Av utredningen framgår att elever som har rätt att gå om en kurs inte alltid ges möjlighet till det. Det framgår att eleverna bara kan läsa om kurserna i svenska, matematik, engelska och naturkunskap och att möjligheten att gå om övriga kurser beror på om det passar med elevens schema.

Av gymnasieförordningen framgår att rektorn ska besluta och möjliggöra så att elever kan gå om kurser som de önskar och har rätt till, vilket är i de fall elever inte fått godkänt betyg i en kurs. Att eleverna inte ges rätt att gå om de kurser som de fått underkänt betyg i är således en brist. Att eleverna enbart kan gå om vissa kurser är inte tillräckligt.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Upplands Väsby kommuns verksamhet vid Väsby Nya Gymnasium uppfyller inte författningarnas krav vad gäller bristerna särskilt stöd, frånvaro, kränkande behandling och rätten att gå om en kurs. Det finns därför skäl att förelägga Upplands Väsby kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Beslutet är fattat av utredaren Anna Malmenfelt.

Utredaren Caroline Turan har varit föredragande. I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Ida Wredh medverkat.

² enligt lydelse i SFS 2022:1617 samt övergångsbestämmelse punkt 3 i SFS 2023:654